Čo sa hralo na doskách moravských a sliezskych divadiel?

Andrea Tureková

Tureková, A.: Čo sa hralo na doskách moravských a sliezskych divadiel? In: *Ostium*, roč. 7, č. 3, 2011.

Marie Voždová, Jiří Špička: Francouzská a italská dramatická tvorba na moravských a slezských divadelních scénách. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci 2007, 599 s.

Monografia s názvom *Francouzská a italská dramatická tvorba na moravských a slezských divadelních scénách*, ktorá sa zrodila pod perom olomouckých literárnych vedcov Marie Voždovej a Jiřího Špičku, odborníkov na súčasnú dramatickú tvorbu vo francúzskej a talianskej literatúre, je rozsiahlou publikáciou jedinečnou svojho druhu, predstavujúcou vyčerpávajúci súpis divadelných hier francúzskych a talianskych dramatikov, ktoré boli kedy inscenované na území moravského a sliezskeho regiónu od obdobia vzniku jednotlivých stálych scén až do súčasnosti.

Dielo zachytáva viac než storočnú divadelnú históriu, počínajúc vznikom najstarších stálych divadelných scén na Morave a Sliezsku, ktorými sú Národní divadlo v Brne (1881), Národní divadlo moravskoslezské v Ostrave (1919) a Moravské divadlo v Olomouci (1920), a končiac sezónou 2006/2007. Okrem spomenutých najstarších divadiel autori zahrnuli do svojho výskumu stále scény, ktoré vznikli na tomto území najmä v povojnovom období, a okrajovo aj súčasné experimentálne a alternatívne scény. Osobitnú súčasť korpusu tvoria repertoáry nemeckých moravských a sliezskych divadiel, ktoré rozširujú časový horizont o ďalších zhruba sto rokov do minulosti. Nejde však iba o čisté obohatenie skúmaného materiálu; keďže repertoár českých scén bol na prelome storočia častokrát ovplyvnený repertoárom nemeckých divadiel, jeho zahrnutie do štúdie prináša komplexnejší a relevantnejší pohľad na odraz francúzskej a talianskej dramatickej tvorby v moravsko-sliezskom regióne.

Výsledkom sú dva paralelné súpisy, pričom každému z nich predchádza krátka analytická štúdia, mapujúca na pozadí historických a spoločensko-politických udalostí prítomnosť francúzskych a talianskych autorov inscenovaných na pôde moravskosliezkych divadiel. Marie Voždová nás suverénne a s veľkou ladnosťou prevádza obdobím od posledných rokov Rakúsko-Uhorska až po

prelom 20. a 21. storočia. Z množstva spomínaných autorov vyniká najmä Molière, ktorý prekvapivo (či skôr neprekvapivo) prechádza každou cenzúrou. „Zlatým vekom" francúzskeho divadla na moravskosliezskej pôde je obdobie prvej republiky, keď sa medzi inými dostáva na scénu Rollandova revolučná dráma, sú adaptované romány Balzaca a Zolu, a objavujú sa známi dramatici ako Claudel, Cocteau či Giraudoux. V období Protektorátu a v povojnovom období sa uvádza predovšetkým Molière, ku ktorému po roku 1948 pribúda Beaumarchais ako „vyhovujúci" autor. Jednou z najuvádzanejších hier je aj Rostandov *Cyrano z Bergeracu*. V 60. rokoch sú často inscenovaní Rolland, Pagnol, či Sartre, a objavuje sa aj Jean Anouilh, neskorší Molièrov nástupca. V 70. a 80. rokoch divadlá vsádzajú na časom overených autorov, popri Molièrovi a Anouilhovi sa objavuje aj Feydeau. Po revolúcii sa repertoár značne rozširuje a diverzifikuje, klasické adaptácie taktiež ustupujú rôznym netradičným spracovaniam, avšak spomínaná trojica autorov si stále udržuje prvé priečky. Definitívne sa tak potvrdzuje prednosť, ktorú moravské a sliezske divadlá od začiatku dávajú komediálnemu žánru.

V časti venovanej talianskemu divadlu Jiří Špička veľmi podrobne analyzuje recepciu talianskej dramatickej tvorby. Talianski autori neboli zďaleka tak často uvádzaní ako francúzski, pričom dramatická tvorba bola, najmä v počiatočnom období, odsúvaná do úzadia aj silne zastúpenou talianskou operou. Taliansky repertoár bol takisto oveľa menej diverzifikovaný ako ten francúzsky. Celému storočiu tak vládnu v podstate piati dramatickí autori, medzi ktorými figuruje Carlo Gozzi, Niccolò Machiavelli, Luigi Pirandello, Eduardo de Filippo a najmä Carlo Goldoni, ktorého tvorba predstavuje viac než tretinu celého repertoáru, a ktorý sa ako jediný z autorov dostal po roku 1948 na úroveň Shakespeara alebo Molièra, keď počas deviatich rokov boli uvádzané výlučne jeho hry. Tak ako pre francúzskych autorov, osud talianskych dramatikov na moravsko-sliezskej divadelnej scéne závisí od historických a najmä politických premien. Špecifickou črtou pre taliansky repertoár je konštatná obľuba renesančných autorov, a v začiatkoch tohto storočia aj originálne spracovania Felliniho filmov.

Zoznam hier, ktorý nasleduje po každom z úvodných komentárov, je usporiadaný abecedne podľa mien autorov a následne jednotlivých titulov, ktorých premiéry v moravských divadlách sú uvádzané chronologicky. Každé heslo má dve časti: najskôr sú uvedené informácie o konkrétnom predstavení v danom divadle (dátum premiéry, preklad, réžia, scéna a kostýmy) a potom nasleduje zoznam recenzií z dobovej tlače. Monografia obsahuje takisto résumé vo viacerých jazykoch, abecedný zoznam autorov a prílohu uvádzajúcu historické premeny názvov jednotlivých divadiel, aby sa čitateľ mohol ľahšie orientovať.

Francouzská a italská dramatická tvorba na moravských a slezských divadelních scénách predstavuje nesmierny prínos v oblasti divadelného výskumu, je to nevyhnutná referencia pre každého, kto sa odborne zaoberá či už francúzskou alebo talianskou dramatickou tvorbou 20. storočia, alebo aj kultúrnymi dejinami moravsko-sliezskeho regiónu. V neposlednom rade táto monografia otvára možnosti ďalšieho bádania a je inšpirujúcim podnetom nielen pre romanistov a teatrológov, ale i sociológov či historikov.

Mgr. Andrea Tureková, PhD.
Katedra románskych jazykov a literatúr
Pedagogická fakulta
Univerzita Komenského v Bratislave
Račianska 59
813 34 Bratislava